

C. E. Državno...
I. R. ...
Singlo ...
Pervenuto 20. 6. 08
P. MAKARSKA, u subotu 20. lipnja 1908.
Esempl. Rubr.

GRADSKA BIBLIOTEKA
"JURAJ BILODRIĆ"
ŠIBENIK
NAČELNIK ODJELJEK

God. 1.

Br. 2.

Primorski Glas

Izlazi svake subote. - Ciena do svrhe tek. godine
K 1.40. - Pojedini broj 6 para. - Plativo i utuživo
u Makarskoj.

Uprava lista nalazi se u Makarskoj,
a uredništvo u Šibeniku.
Izdavač i odgovorni urednik: Ivo Blažević.
Tisak: „Hrvatske Tiskare“ - Šibenik.

Oglasi, zahvale i priobćena po pogodbi. - Ruko-
pisi se ne vraćaju. - Ne biljegovana pisma ne
primaju se.

Poziv na predplatu.

Eto je već prvi broj „Primorskoga Glasa“ u narod razpačan i od njega je najdragovoljnije primljen. Mi ćemo unapried nastojati, da još bolje udovoljimo svojim čitateljima iznoseći im pred oči sve ono, što bi moglo biti za njihovu korist. Na osobiti način imat ćemo pred očima pogibeljnu demokratsku sektu, koja je počela trovati naš narod.

Ali za to je potrebno da nas svi naši istomišljenici što više sa predbrojnom pomognu. S toga preporučujemo našim povjerenicima, da nadju u svomu selu jednoga, dva, tri ili četiri vješta i okretna čovjeka, koji će list širiti po svomu selu.

Pošto su naši neki istomišljenici u Imotskomu, Neretvi, Vrgorcu, kao što i po Braču i Hvaru želili, da se list obazire i na njihove potrebe, mi smo rado na to pristali, pa smo odredili unapried braniti interese svijuh ovih krajeva.

Da se uprava lista znade vladati koliko će iztisaka izdavati, molimo da naši povjerenici u pojedinim mjestim, odmah nam dojavu koliko će iztisaka za njegovo selo trebati barem po prilici.

Tko nam list ne povrati, smatrati ćemo ga svojim predplatnikom.

Nametnuti ban Rauch.

Kad no se god. 1848. bahati Magjari di-goše da bunom i prevratom pogaze i prekinu državnu svezu i jedinstvo sa monarhijom, bili su onda Hrvati, što se pod vodstvom Jelačića skočiše na obranu prijestolja. Predobivenim i poniženim Magjarom ne osta drugo, nego da se pokunje i podvrgnu teškoj sudbini, pa da za svoje bojovne osnove čekaju bolje i podesnije zgone.

Od onoga zemana Magjari su rukam i nogam kopali, da se otmu podređenom stanju da podignu svoj propali ugled i narodni ponos. Zamirnom brzinom sve to oni postigoše, a tomu su dosta dopriniele iznimne i teške okolnosti, u kojim se država od 1848. do danas nalazila. Bilo kako mu drago, istina je: e su Magjari od pobijeđenih i potištenih postali silnici i mogućnici, što od više godina u politici naše monarhije vedre i oblače.

Da budu arpadovi potomci sve to, pa i više poštenim putem postigli; da su se oni u zanosu za višim stečevinam i narodnim probitcima služili sredstvima dopuštenim, kako bi to dolikovalo svakome prosvjetljenom i značajnom narodu, mi bi se prvi

divili njihovome upornome radu, njihovoj žilavoj borbi; jer bi nam sve to služilo primjerom: kako da se vladamo u teškim danima kušnje, za da nam ne trpi obraz i ne strada narodna čast i ponos.

Nego, na žalost, slučaj je takav, da mi od naših susjeda i tobožnjih dobrotvora ništa plemenita za naše vladanje ne možemo naučiti. Magjari su — kako ciela Evropa znade — kulu svoje moći dizali na ugnjetavanju svojih susjeda: nemagjarskih narodnosti. Sredstva, kojima su se za postignuće žudjena cilja služili, nisu drugo već: sila, prevara i zloba, ko što najbolje znadu: Slovaci, Rumunji, Rusini, Srbi i Hrvati. I ko bi igda izbrojio nedjela naše prekodravske braće, koja im povjest u odnošajim sa narodnostima prti na ledja? Nama nije da o tome sad zborimo, već bolno promatrajuć sve nanešene uvriede i poniženja, kojima naš hrvatski narod od decenijâ sasiplju sinovi Huna, u kratko ćemo da se osvrnemo na nesnosni jaram, što je hrv. narodu postavljen tirjanskom vladavinom nametnutog bana Raucha.

Mi smo iz redova onih, što nisu nigda vjerovali Magjarim, pa ni onda, kad su oni danajskim darovima iztrkavali pred zamišljene i prostodušne Hrvate. Njihov zagrljaj i onaj Judin poljubac mira budio je vazda u nama sumnju i veliku zabrinutost; jer smo znali, da onakovi tjesnogrudni sebičnjaci ništa ne rade bez omjerena cilja i da iza kulisa ima nešto, što bi oni postići svakako htjeli, ali mudro i oprezno da se ne dosjete stoljetni saveznici, kojima su u neobičnom milovanju htjeli svezati oči i začepiti uši, za da videći ne vide, a slušajući ne razume. Sasma je naravno, da je ovako pobratimstvo moralo svršiti onako, kako je doista i svršilo, a Hrvati su se još jednom mogli uvjeriti o ljubavi arpadove djece.

Krvave su i teške čuške, što se hrv. narodu svesebice daju; nije ni on baš služio da ga se svedjernim pokušajim na muke stavlja. Mi ne znamo skoga bi kraja započeli, ali držimo, da je hrv. narod najveći udarac pretrpio, kad mu se za bana stavio jedan Rauch!

Mi smo vikli da u mnogočem budemo ravnodušni, ali nam krvave pred očima lete na samu pomisao, da je u ovo doba razvkanne slobode bilo ipak moguće jednome narodu, koji ima svoje pisane slobostine i pravice, nametnuti na vrat čovjeka, koji nema nikakva uvjeta da mirno i savjesno vlada. I kô da je malo bilo dvadeset godišnjega Khuenova tirjanstva, htjeli su Magjari, da se opet u Hrvatskoj povrate ona vremena, kad se nije smjelo slobodno ni disati; kad su žbiri i špijuni vodili u Bannovini glavnu rječ, a pošten i značajan čo-

vjek morao je ili sebiti ili grdno iz domovini stradati, ako samo nije bio voljan da se pokori sili.

Hrv. je narod u zadnjim izborima osudio jednoglasno i Raucha i njegove peštanske gospodare, pa da je do obraza i časti bilo, on je morao povući posljedice svog neuspjeha; ali je on ipak toliko tvrd, da uza svu osudu naroda svoj položaj čvrstim smatra i kuša nebi li se na poniženje Hrvatske još štogod izmisliti ili učiniti dalo, kô da je malo toga na zator hrv. ponosa u par mjeseci svoje vladavine učinio!

Tješi nas misao da će uz sva bezakonja nametnuti ban Rauch kroz kratko vrieme morati da nedično sadje sa stolice, koju je na Markovom trgu zakvačio. Mi ćemo se onda sa svim rodoljubima obradovati, a međjutim dok to bude, nametnutom banu Rauchu i „Primorski Glas“ kliče: dolje nedostojni!

Jedna velika sramota.

Naš list namijenjen je da bude za poduku i za prosvjetljenje našemuku. S toga je njegov glavni cilj politički, naime: kazivati narodu našem što se događa po svietu; što se događa takodjer u našoj rodjenoj kući, i kako se imademo vladat i u pojedinim slučajevim. Ovakove upute mi mislimo našemuku narodu svejedno davati.

Nu ovoga puta prisiljeni smo, da objavimo našim čitaocima nešto drugo, t. j. jednu sramotu, koju ni divljaci nebi učinili, a kamo li ljudi prosvietljeni.

Natrag tri dana čitali smo u jednoj demokratskoj novini bezobrazni napadaj na Isukrsta i na Blaženu Divicu Mariju. Ta demokratska novina govori, da Isukrst nije Bog i da je blažena Divica Marija bila u griehu sa svetim Josipom.

Svi katolici vjeruju, da je Isus Bog, da je Gospa djevica, a sv. Josip da je bio branitelj Isusa kao čovjeka i njegove svete Majke.

Svak znade, da katolici ljube svoju vjeru i da bi za nju i svoj život dali. Božanstvo Marijino za njih je svetost, u koju čni nepripušćaju da se kogod zadirne. Pa to je i ljudstvo i dužnost, da drugomu nesmetaš i nepogrdjivaš ono, što mu je najljepše. Mi ljudi poštene i pametni kad vidimo Turčina gdje klanja, puštamo ga namiru. A i što bi se u nj zadirali.

Ali eto naši demokrati pušćaju Turke i rišćane i svaku drugu vjeru, a samo psuju našu vjeru katoličku i tako vriedjaju naše katoličko čuvstvo.

To je ogavno i nizko i mi neznamo kako bi nazvali njihovo sramotno postupanje.

Gospodo demokrati, nevalja tako. Vi se mećete u vjerske stvari i vriedjate ljudima

njihovu vjeru, a to nesmidete kao ljudi poštenu raditi.

Dosada nije bilo tako. Naše političke stranke dosada su se samo sa politikom bavile, a nisu krećala u ničiju vjeru. Tako i idje.

Nu vi sami demokrati iliti vam konobarim drugim ste putem krenuli, koji vam nije ni pošten ni dičan. Vi ste sami stali sada mješati svjetovne stvari sa vjerskim i stali ste napadati katoličkomu puku njihovu vjeru, nazivljući Gospu jednom griješnom ženeticom.

To je divljaštvo! To je sramota i vaša neuljudnost!

Gospodo demokrati, ostavite se tako sramotna posla. Eto vam politika pa se s njom bavite, ali nekrećite i nemećite se u svete stvari.

Nu da ste vi poštenu, vi bi uzgajali svoj narod. Vi bi rekli: pošto je Isus činio čudesa i uzkrisivao mrtve kao Lazara, koji je u grobu već zaudarao, onda valja daje on Bog, jer taka dila samo on može činiti.

Da ste vi poštenu, vi bi rekli: pošto Gospa čini i danas tolika čudesa u Lurdu, onda valja, da je ona majka Božja.

Ovo videći kao poštenu ljudi nismo mogli primučati da nerećemo: To je jedna velika sramota! To je jedno veliko divljaštvo!

Za što je Smodlaka bio u Imotskom?

Za ništa!

Ili bolje: mislio je, da će tamo što god uloviti. On je i prije bio tamo. Onda je bio občinski tajnik i zapoviedao je sa svom imotskom krajinom. Ali kažu, da je on previše pod tudjom papučom, s toga je dotur Jozo morao ondalen poći.

Ali, liepi je varoš Imotski: svakomu je drag. Omilio i malomu Jozu. Nu njemu nije omilio tolika sa svoje prirodne ljepote, nego radi zastupničkoga mandata. Dotur Jozo silno zaželio da bude zastupnikom. U Imotskom dobro mu je nekoć kukuruz otišao, pa je pomislio: kad dobro ide kukuruz kod Imočana, otići će dobro i moje rodoljublje — ja sam vješt trgovac, a narod će primiti moju mudrost i ja ću postati tute najlakše zastupnikom.

Tako on smislio, odredio i došao u Imotski licem na Mali Uskrs. Došao je dakle Smodlaka u Imotski radi zastupništva — a to će reći „za ništa“, kad ga Imočani neće. Nije mogao ništa kod njih učiniti.

Jedan upit gosp. Gregovića, poglavaru u Imotskomu, zaradi dotura Jozu.

Ima nekoliko vremena, da je u Imotskomu poglavarom Gregović. On je po čuvstvu i po vjeri Srb, jerbo je kod rišćana srbstvo i vjera zajedno spojena. Imotski je sretan ima nekoliko vremena. Često im šalju rišćane na upravu ili jednu ili drugu. Mi ne znamo je li to imotskim Hrvatima drago, ali puno je drago rišćanin i popu rišćanskomu. Nećeš! Njihov je!

Dotur Jozo dobro se gleda sa svima rišćanima. On im je veliki prijatelj. Jedan put je išao liepo u Beograd u Srbiju i s njima se tamo izljubio. Je li tamo prevrnuo vjeron, mi ne znamo. Samo znademo, da je on prijatelj svih rišćanskih popova, jer ako ste čitali njegovu „Slobodu“, vidili ste, kako

u svakoj psuje katoličke svećenike, ali nikada nije napao na rišćanske, pače ih je iznosio kao dobre i poštene.

Dakle dotur Jozo veliki je prijatelj rišćanskih popova i svih rišćana, a naravno onda mora biti prijatelj i Gregovića, jer je i on rišćanin. S toga, kažu, da se je on zauzimao za njegov dolazak.

„Hrvatska Rieč“, koja izlazi u Šibeniku, pitala je onu političku vlast: je li istina, da je ono poglavarstvo izdalo nalog svim žandariskim postajam, da pošalju u Proložac svoje ljude i da budu u svemu na ruku doturu Jozu?

Evo ima tolika vremena, da je ovaj upit „Hrvatska Rieč“ stavila, a medjuto ni dana današnjega nema odgovora. Valjda ono poglavarstvo ima previše rada, pa nema kada! Valjda je zaboravilo!

Pa dobro — mi ćemo im to opet napomenuti. Mi sada dakle pitamo onoga poglavara i ono poglavarstvo, je li istina da je to bilo? Ako je bilo, zašto je to onda bilo? Zar je dotur Jozo zaslužio takovu osobitu pripomoć? Pa zašto njemu samomu izkazivati toliku brigu?

Mi i opet molimo, da nam se ovo razjasni, jer ćemo biti prisiljeni, da i opet to upitamo.

Gosp. stražmeštar i Mate Bužić isto u poslu dotura Jozu i njegovu dolazka u Imotski.

Čekamo dakle odgovor gosp. Gregovića i one političke vlasti. Ali još nas više čudi ponašanje gosp. stražmeštra. I gosp. stražmeštar je po vjeri rišćanin, dakle Srb. Kazali smo prije, da je Smodlaka prijatelj svih rišćana — on im dapače otvoreno u svomu listu nazivlje sretno njihovo „vaskresenje“. — Po tom on je prijatelj stražmeštrov, a stražmeštar njegov.

Ovo sve potvrdjiva slučaj stražmeštrov i Mate Bušića.

To je bilo licem na Mali Uzkr. Stražmeštar išao je u Proložac, da bude pri otvoru Smodlakine štionice. Susretne Matu Bušića iz Vinjana. Odmah mu stane stražmeštar govoriti neka podje s njim u Proložac. Kad je Bušić odgovorio: što ću tamo raditi? — rekao mu je stražmeštar, da će tamo biti jedna ljepota, jer Smodlaka otvara tute svoju štionicu, da je dao za nju 500 forinta ili 1000 kruna — to sve Smodlaka — da će biti mnoštvo naroda iz sve imotske krajine, i da će biti liepih govora sve za korist naroda. Naravno, kaže Bušić, na njegove rieči pošao sam i ja tamo i slušao Smodlaku, ali polagano je govorio sjedeć za stolom, pa ga niesam ni razumio.

Pitamo mi sada: kako se ovo radi? Zar ovo nije raditi za jednoga Smodlaku? Pitamo takodjer gospodina stražmeštra tko ga je uoblastio da onakove agitacije pravi? Da nije gosp. Gregović? A smije li javna državna služba biti tako na raspoloženje jednemu čovjeku, koji unosi razorni nauk u naš puk?

Ako je gosp. stražmeštar rišćanin, u vršenju svoje dužnosti on je samo službenik. Stoga ima onako raditi kako mu pravica donosi, a ne kud ga njegovo rišćansko srce nosi i steže.

Kako su dotura Jozu dočekali Imočani?

Nikako! Ali reći ćemo malo na dulje.

U Imotskom ima desetak-petnaest demokrata. Medju njima nema čovjeka od oka ni od pameti. Kako po ostalim mjestima nitko neće u demokrate nego samo kalaši fukara gradska i seoska, tako je isto i u Imotskom. Demokrati = kalaši, fukara! To je jedno te isto.

Prije nekoliko dana uvijek su bili u nekakovu dogovaranju. Krijući skupljali su se na razmišljanje. Izgledali su kao sekta, koju su zvali kvakerim. Imočani su gledali i čudili se, što li ti jadnici rade. Dolazio je i poznati kukavac meštar — ne meštar Marko.

Napokon izvinuo je i dotur Jozo izpod Džombuše, a ovi sviet izašao na susrete. Imočani stali su kod kuće. Stalo je njima za Jozu! Kočija udarila je izpod kuće popa rišćanskoga i Gošine. U Gošinoj su se rišćani veselili, a pop rišćanski blagosivao ga je iz kuće sa svojom popadijom.

Eto kako su pričekali Imočani dotura Jozu. Nikako!

Poruka mjestnim demokratima.

Čim je izašao prvi broj našega lista „Primorski Glas“, odmah su se naši demokrati uzvrpoljili. Baš ih je zabolilo!

Ovo je čudnovato! On ih je u živac pogodilo, premda ih nije niti na jednom mjestu napao.

Čujemo, da govore, da im ne bi bio mrzak, kad bi bili svi brojevi kao što je oni prvi i kad ih ne bi napadao. Mi im već unapried kažemo, da ćemo ih pomljivo paziti i korake im brojiti. Nećemo dopuštati, da njihova nedjela neopazice prodju. Kako ćemo o njima pisati? Uprav onako, kako to oni zaslužuju. Nećemo se niti od najoštrijeg pisanja žacati, samo ako to bude potrebno za utamanit njihovu pogubnu stranku.

„Primorski Glas“ poručuje mjestnim demokratim, da se kane čorava posla, jer ih je mogla dosadašnja njihova najživlja agitacija naučiti, da im nije moguće s Primorcem se rugati. Oni su se mogli osvjeđočiti, da Primorje nije plodna zemlja za otrovne napredne gljive.

Za sada „Primorski Glas“ ne će imenito spominjat demokrate, nego im samo ovu poruku šalje. On im ovo poručuje ne iz straha, već iz bratske ljubavi, da ih na pravi put privede.

Ne budu li poslušali tada nek se nadaju našem i najstrožijem pisanju, jer ga oni takova sa svojim nemoralnim radom zahtievaju.

Naši dopisi.

Makarska, 13 Lipnja.

Sama današnja svetkovina, da nema nikakva slavlja, sami spomen na svetog Antu, napunja svako srce katoličko nekom radošću, nekim zadovoljstvom. Dosta je liepo ipak bila proslavljena ova svetkovina. Nu mene druga slavlja tolika ne zanimaju, niti mislim o njima kazivati, buduć, ako izuzmeš „babon“, koga su franjevački klerici trikrat puštali, da je sve bilo što i kod drugih sličnih svetkovina. Jedino mi je svratiti pozornost na pripovied, koju ja cienim najvećim, a i najkorisnijim dielom svečanosti. Držao ju je u franjevačkoj crkvi P. O.

Josip Matić, Tko je i jedanput čuo besjedu toga muža, mogao je lako uvidjeti, kako je taj čovjek upravo napojen svetim Pismom i svetim Ocima. Njegova današnja pripovjed zadivila je i ganula slušateljstvo. U njoj je orisao u kratko, jezgrovito i kritično život malog Ferdinanda iliti franjevac sv. Ante. Nu nije se samo tim zadovoljio, već je onim vezom, kako to zahtjeva način govora, ocrtao i ljude današnje dobe. Govorio je kako ti ljudi onu crkvu, čiji je sin bio sv. Ante, nazivlju svakakvim imenima i nazovima, dočim povjest kaže sasvim protivno, tako n.p. nazivlju nju i nezine svećenike mračnjacim, dočim stoji ko dva dvačetiri, da ako išta ima prosvjete Europa, ako išta dobra, ako išta hvale vriedna, tomu je dopriniela katolička crkva. Katolički monasi su spasili mnogobrojne knjige, katolički monasi su iznašli mnoga iznašašća, katolički monasi su učinili i čine ono, čemu se mora diviti svaki nepristrani čovjek. Viče se, veli dalje na svećenike, a tko? Oni, koji se valjaju u nečistoći, oni lupeži, oni kamatnici, a zašto? Jer im katolički svećenici smetaju u izvršivanju njihovih zlih ciljeva i namjera. Ne više se ni proti turskom hodži, ni proti hrišćankom popu, nit proti anglikanskom pastoru, jedino proti katoličkom svećeniku i katoličkoj crkvi. Nu to je uprav dokaz, da je ona prava Isukrstova crkva, kojoj je on isti prorekao progostva, ali „non praevalerunt“.

Pripovjednik kao dubokoumni čovjek uvidio je, koji je uzrok svemu zlu na svijetu; uvidio je, da je bludnost, da je nečistoća uzrokom svemu tomu, te je stoga udario proti ovoj mani, preporučujući slušateljstvu protivnu krepost. Ovog sveca, zaključivaše on, kojega štujemo nemojmo se stidjeti i nasljedovati. „Imitari non pigeat, quod celebrare delectat.“

Mene su zapravo ove i druge njegove besjede živo dirnule u srce, te bih želio, da svi katolički svećenici ovako ili na sličan način propovijedaju, ili da, bilo listovima bilo nausnice, bilo molitvom, bilo novcem, koristeju hrvatskom narodu.

Očevidad.

Pišu nam iz Bogomolje sa otoka **Hvara**: Napokon i na ovoj strani otoka počelo se nešto raditi za ekonomsko pridignuće našeg zapuštenog pučanstva.

Odavno se čutila potreba, da se biednom puku pomože i da ga se otme kamatništvu, od kojega ni ovaj kraj otoka nije bio sasvim pošteđen. Hvala našim pravim rodoljubnim i pravim pučkim prijateljima, koji sve sile ulažu, ne žaleći ni truda ni muke, da nam u pomoć priteku.

U Sućurju je već u dobrom jeku rad pučke blagajne, a svi mi znamo, komu to imamo zahvaliti.

U Gdinju je župnik Stipetić duša i srce pučke zadruga, koji ne samo da ne žali truda, nego je dapače u istoj svojoj kući dao liepi prostor za ured mjestne blagajne.

Don Jakov je radiša u svakom pogledu. Dok on radi vanka za blagajnu, nije s tim zapuštao niti svoju crkvu. On je sa svojim župljanim podigao krasan žrtvenik presv. Srcu Isusovu, da se ni velikog grada nebi stidio. Ovo nek služi na čast Don Jakovu i proštenim Gdinjanima.

U nas u Bogomolji počelo se raditi o seoskoj blagajni. Nadamo se, da će brzo

započet svoj djelotvorni rad na uhar našeg mjesta. Ali smo zahvalni svim onim, koji su se za ovu narodnu sreću zauzeli, ali osobito smo harni našem mješćaninu O. Ivanu Barbariću, župniku Igrana, koji se je tolikom brigom zauzeo za svoje rodno mjesto!

Bogomoljac.

Vrhovac, 14. lipnja.

Mirno naše mjesto počelo se s mjesta micati. Takozvani prijatelji puka počеше se zanimati kako će i u ovoj dičnoj krajini otvoriti svoja predavanja, da neuki svijet zavedu za svoje svrhe. Konobarska stranka našla je i ovdje svoja dva deli-pobornika. Svak bi rado upitao, koji su to? jer znadu da je Vrhgorčanin poštenjak, koji ne prodaje lako svojeg poštenja. Odgovor je jasan. To su ti ga, brate moj, uprav dva čudaka, dva nemirnjaka na ovoj glotnoj zemlji. Zasjeđnu ti po stoljetnu koštelu, sa punim naramkom „P. Sloboda“, te mozgaj i čitaj, dok se koji znatiželjan ne približi i ne upita, što je nova Šior Pave? A on će ti ga kiselu: „svega po malo“. Dostojan odgovor takog čudaka. Rekao bi, da je svu mudrost ulio u glavu. A kad tamo, svu je izobrazbu postigao na mjesnoj pučkoj školi. Te poslie postao pošt. činovnikom, zaželi načelničku stolicu. Možda su mu duhovi prorekli sigurnu pobjedu. Zametnu ljuto kreševo, znate proti komu? Proti rođenom bratu. Žalimo, da su se neki svećenici nasjeli, oduševljujuć se za nj.

Drugom čudaku našao bi slična pred historičnog čovjeka. Da steče kulturu, obišao je rudnike Transwala. A kako divno zbori? Zna se to i u Zadru. I ova dva mudraca hoće, da prosvietle narod, praveći reklamu za „Slobodu“. Radujemo se D.r. Jozi, kad ima take pobornike. Ali uza svu njihovu napetost, ne uspejavaju. Vrhgorčanin ti je oštroman, nije on Duje splitski. On ne pljuca istini u lice! Poštuje vjeru svojih otaca, diči se svojim junaštvom, a u brk se smije svojim mudracim-čudacim. To toliko za danas, drugi put ćemo još stogod.

Vrhgorčanin.

Pišu nam iz **Tučepi**.

Svetkovina sv. Ante ovdje je izpala sjajno. Naroda splilo se je sa svih strana Primorja. Crkva je bila puna kao šipak. Propoviedao je fra Ante Cikojević. Kad je prikazao svetoga Antu puna milinja a i milosrdja prama nami biednima, svijetu su navirale suze na oči. Poslie mise prošao je narod liepo u zadovoljstvu i veselju.

Očevidad.

Pišu nam sa Stankovaca kraj **Benkovca**. Ovih dana počela se „Pučka Sloboda“ i o našeg vriednog i radišnog župnika o. Jurja Samca zadjevat.

Mi našega župnika ne ćemo pred našim Stankovčanim braniti, jer mi svi dobro znamo, što je nami župnik Samac i koliko nam je dobra učinio bilo za dušu bilo za tielo, to znade i malo diete u našem mjestu pripoviedati.

Tko je u našem selu protiva našem župniku?

Mi bi ih mogli sve na prstim od ruke izbrojiti, a to vam jer klapa nekoliko kalaša, kojih se svaki poštteni Stankovčanac mo rada stidi. Oni su se zaveli za nezrelim učiteljem Mazarom. Gdje su njemu sposobnosti, da postane prosvietiteljem naroda?

Jedino mu se hoće, da se iztakne, pa udario tim putom. Za ovaj mu put samo to poručujemo, da se ugleda u umnog, izkusnog i sposobnog nadučitelja Matu Maršana, koga svaki Stankovčanac poštuje i ljubi, jer on pravi pučki prijatelj, koji je to i djelom pokazao.

Viču proti njemu i župniku, a zašto? Zato, jer su ustanovili pučku blagajnu, pa možda koga to boli, ali mu župnik i učitelj nisu krivi. Naš fr. Jure i Mato hoće svakomu dobro, ali opet više puku, nego li komu gavanu.

Odgovorili bi radi redocine, ali nas je netko u „N. Listu“ pritekao.

Sjegurni smo, da bi fr. Jure dao cielu svoju redovinu, samo za janjce i kokoši, koje je ovog Uzkrsa Dr. Jozo od splitskog Duje potegao.

Do vigjenja!

Kotarac.

Najdraži su janjci doturu Jozi.

Najdraži su - ljudi vele -

Za zubiće one biele,

Dotur Jozi janjci mali,

S tog ih vazda slavi, hvali;

A to težak jadan čuje

Doniet mu ga za mukuje

I nosi mu janje bielo,

Još ne jako, al debelo,

Njemu brk se digne s mila,

Obraz plane s rumenila,

Kako li će čutit slasti

Kad se Jozo s njim počasti.

U bakru ga onda stavlja,

I za hranu već pripravlja,

Pa gotovo kada bude

On težačke jede trude

A po tomu dugo pjeva

A nek težak suze ljeva.

Komar s Biokove.

Viesti.

Vjenčani. Na 8. tek. mj. vjenčao se je u Makarskoj učitelj občinske glazbe gosp. Blaha sa gđjicom Maricom Orčan.

Na oprez roditelji. Na 14. tek. mj. u nedjelju ušlo je dvoje plivanju nevješće djece ua komadu daske u more, pa se jedno omaklo i da ne bi Josipa Marole bilo bi se utopilo. Roditelji trebalo bi da imadu nešto više opreza!

Vjenčanje. Na 17. tek. mj. vjenčao se je u Sarajevu naš prijatelj gosp. dr. Petar Rismondo sa gđjicom Ankom Taušk. Mladencima naša srdačna čestitanja.

Povišenje poreza na rakiju. Vlada je prikazala zastupničkoj kući zakonsku osnovu o povišenju poreza na rakiju. Dio ovoga poreza biti će namijenjen pokrajinam u svrhu poboljšanja pokrajinskih financa. Dalmacija od ove povišice tlobiti će jedno pō milijona kruna.

Novi desetače. Dne 22. lipnja ove godine stupit će u promet nove banke od 20 kruna, koje će bit slične današnjim bankama od 10 kruna.

Najmladji Soko. U Trogiru ustanovio se je „Hrvatski Sokol“ i birana je uprava. Bilo sretno.

Napadaj Talijana. Čitamo u „Hrvatskoj Rieči“: „Momčad parobroda „Brento“: Bruni G., Balzano G., Calibri M. i Boveri E. na-

valili su u nedjelju oko 11 sati u noći na 3—4 naša momka, gurkajući ih i psujući.

Naši im na psovke odvratili, a tada jedan Talijan navali nožem ili triangulom — običnim talijanskim oružjem — te ubode Marka Šupu Josina u lievi bok. Drugi izpali revolver, ali srećom ne shvati. Na to se dadoše u bieg, a žandari i policija ih dozvolom konzula pohvata na parobrodu. Stvar je na sudu.

Evo „Dalmati“ predmeta, da još jednom opsuje našu čeljad, koju Talijani mogu bosti u našoj kući. A evo predmeta i vikačima u talijanskom parlamentu“.

Novi kolni put. Pišu nam iz Podgore, da je započela radnja novog kolnog puta, koji vodi iz luke u selo. Ovaj put se gradi podporom iz oskudničkih sredstava i doprinosima seljana. Vlada je za sada doznala 2000 kruna, a isto toliko doprinosaju i seljani.

Što je sa našom obalom? Više puta je bilo pisano po novinama zaradi obale, koja svakim danom sve to više propada.

Obćina obraćala se je pomorskoj vladi, ali ova malo za to hajje. Po pločniku ne može se prolaziti, a da čeljade nije u opasnosti da slomije nogu. Zar su i ovo plodovi toliko razvikane vladine pripomoći za Dalmaciju? Bilo bi dakle skrajnje vrieme, da se već jednom makne pomorska vlada.

Da su se popravci prošle godine izveli,

ne bi bilo ni polovicu troška, a bude li još dalje ovako trajalo, to će morati dvostruko toliko potrošiti. Pak da se kod nas u Dalmaciji pametno ne radi?

Razno.

Urota proti kraljevskoj obitelji u Portugalskoj. Kako listovi javljaju, redarstvo je u Lisabonu ušlo u trag velikoj uroti, koja se je spravljala proti kralju i njegovoj obitelji. Većina je urotnika jur pohvatana, a rek bi da pripadaju istoj tajnoj družbi, koja je ubila pokojnog kralja i sina mu. Umorstvo se je imalo izvesti na dan srca Isusova, jer toga dana ciela kraljevska obitelj običaje prisustvovati crkvenoj svečanosti. Sumnja se, da su u ovome upleteni i vodje republikanske stranke, jer je jedan od njihovih glavnih listova bio u svezi sa članovima društva, kojemu pripadaju urotnici. Vlada je poprimila sve mjere opreznosti. Pojačana je vojnička posada oko kraljeva dvora, dapače postavljeni su vojnici i u samim hodnicima. Uzprkos svima poprimljenim mjerama, ipak nema sumnje, da se u Portugalskoj pripravljaju velika, ponovna iznenadjenja. Današnji mladi kralj pokazao je toliko uvidjavnosti i samopriegora, da je čak oprostio i začetnicima umorstva njegova oca i brata. Pomilovao je skoro sve političke osudjenike; zemlji je povratio sva

prava i slobostine, što su joj prve vlade bili ugrabili. U jednu rječ, nova vlada mladoga kralja svojski se je bila zauzela da što prije izpravi sve ono, što su prvašnje bile počinile, a u prvom redu da poboljša ekonomično stanje zemlje, koju su u propast bili turili prvašnje vlade, a pogotovo nečuvena rasipnost ubijenoga kralja. Nu sasvim ovime, kao da je sad kasno izpravljati ono, što je narod za toliko godina morao trpiti. Narod je preogorčen i današnja dobra vlada ne može ga umiriti, pak se je bojati, da Portugalska ponovno bude pozorištem kakove tragedije.

U **Novaru** u **Italiji** sukobili su se željeznički vlahovi. Osam je putnika mrtvih, a preko šestdeset, što lagano ranjenih.

Aleksandar Sturzescu, koji je bio prediljen pošlaništvu rumunjskom u Briselu, nakon što je na igri izgubio preko tri miliona franaka, ustrijelio se je.

U **Berlinu**, u crkvu Sv. Pavla, a koja pripada redu Domenikanaca, kroz vrieme službe božje, neki bezdušnici podmetnuše vatru na deset tačaka. Srećom, da se je vatra na vrieme opazila, pa nije bilo velike štete.

Izum. Jedan svajcarski inžinir izumio je novi zrakaplov ne samo što bi imao prednost na drugima, sbog opažanja iz njega, ali iz njega moći se je pucati raznim načinom i iz raznih sprava.

Hrvatska tiskara

u Šibeniku

preporučuje se svim sl. Obćinskim uredima, parohijalnim zvanjima kao i poštovanim gg. trgovcima i poduzetnicima za izradbu svih u tiskarsku struku zasijecajućih poslova kao:

protokole, imenike, trgovačke papire, omote i druge razne tiskanice po zahtjevu.

Izradjuje sve vrsti kaučuk - štampilija.

Cijene umjerene

Izradba brza i solidna